

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. An & quomodo legibus teneantur infantes, pueri, amentes, ebrii?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

fico non indecora, neque ipsius immunitati no-
xia. De quo fit

§. III.

18. CONCLUSIO. Clerici obligantur ejusmodi
prædictis legibus (2) indirectè, in quantum obligatio
eadem servandi parum à jure natura, parum à
Pontificio dimanat: quales leges sunt, quæ prohi-
bent nolu arma portari, bombardas in civitate ex-
plodi, merces extrahi, & accedi loca contagiosa, &c.
Ita quoad 1. p. omnes: quoad 2. p. Azor, Valquez,
Engel, Clariff. D. Doctor Cletle loc. cit. aliique.

Primæ partis ratio est; quia Clerici sunt veri
cives & membra Reipubl. adeoque obligantur ut
etiam ex sua parte concurrant ad ejusdem com-
munem felicitatem: sed absque conformitate inter
membra communitatis in servandis legibus
totam communitatem concernentibus nequit ob-
tineri salus publica: ergo ad hanc conformita-
tem servandam etiam Clerici tenentur. Secun-
dò, per Reg. 55. juris in 6. qui sentit commodum,
etiam debet sentire onus: Cum igitur Clerici sen-
tiant commoda Reipublicæ, æquum est, ut etiam
sentiant communia onera ipsorum statui, & im-
munitati non repugnantia. Tertiò. Quia Ec-
clesia leges Civiles non respuit, sed potius admit-
tit per c. 1. de novi op. nuntiat.

Ratio 2. p. est: nam primò lex naturæ dicitur,
ut membra concurrant ad conservationem totius
corporis, nève cives impediant bonam guberna-
tionem Reipubl. sed ista conservatio & bona gu-
bernatio necessariò requirit conformationem
membrosum & civium: ergo cum Clerici sint
membra & cives Reipubl. necessariò tenentur se
conformare aliis civibus, sub prædicta limitatio-
ne. Ex quo ruit fundamentum à Clariff. D. P.
Petschacher oppositum, quòd lex naturalis de ser-
vanda conformitate ad summum obliget solum
sub veniali, cum solum sit honestatis & decentiæ,
adeoque gravis obligatio Clericorum ad servan-
das leges civiles ex jure naturæ nequeat derivari:

Nam Respondeo: Quando conformitas est ne-
cessaria ad bonum statum & felicitatem publicam,
ejus obligationem non esse tantum decentiæ, sed
etiam necessitatis, prout primùm de obligatione
Principis in simili dictum. Secundò ex Jure
quoque Pontificio hæc obligatio derivatur: cum
enim Sum. Pontif. approbet, quòd Clerici fiant
partes & membra Reipubl. & passim in corpore
Juris Canonici approbet leges civiles immunitati
Ecclesiasticæ non adversas, ut c. 1. de novi op.
nunt. c. 28. de privi. c. 12. in fin. de Arbitr. c. de
capitulis 9. dist. 10. &c. etiam ex Summi Pontif.
voluntate Clerici ejusmodi legibus obligantur.

19. Contrarium sentit, & opponit Clariff. P. Il-
fung de Legibus c. 2. §. 3. n. 28. Legislatores ci-
vilibus habet directam potestatem legislativam in
omnia membra Reipubl. sed Clerici sunt membra
Reipubl. ergo gubernator Civilis habet in ipsos
directam potestatem legislativam: ergo directè,
non indirectè obligantur, præsertim cum nulla
sit lex Divina vel humana, quæ Clericos eximat à
directa jurisdictione in rebus civilibus.

Resp. dist. maj: in omnia membra Reipubl. fi-
bi subdita, & non privilegiata, concedo; non
subdita & privilegiata, ut sunt Clerici, nego maj.
& sic distinctè à minore, nego consequentiam. pri-
vilegiata verò Clericalis status exemptio patet ex
allegatis textibus, iisque plurimis.

An & quomodo legibus teneantur infantes,
pueri, amentes, ebrii?

CONCLUSIO PRIMA. Infantes & perpe-
tuo amentes non obligantur humanis legibus,
Ita omnes.

Et ratio est manifesta: quia lex est rationalis
regula humanorum actuum; ergo ubi non est ca-
pacitas rationis, & humanorum actuum, ibi non
est subiectum legis: ideoque ejusmodi personis
in Quadragesima licitè apponuntur carnes: Un-
de tamen non sequitur, quòd ad blasphemias, ad
verbera infligenda aliave opera ex se intrinsecè
mala amentes licitè infligentur; nam quia insti-
gator ad similes actus utitur amentibus tanquam
instrumentis, idcirco ipsi tanquam causa princi-
pali operum deformitas imputatur.

Dixi primò, perpetuo amentes; nam si tantum
per intervallum delirent, non desinunt lege obli-
gari, quantumvis legis transgressio, quæ tempore
amentia contingit, ob impeditum rationis usum
in culpam ipsis nequeat imputari, ideoque tan-
tum sit materialis, non autem formalis trans-
gressio.

Dixi secundò, humanis legibus; nam sub lege
naturali, quæ cum ortum trahat cum ipsa natura
intellectuali rationis capaci, etiam pueri ante
completum septennium, à quo primùm leges hu-
manæ obligare incipiunt, & amentes sub lege na-
turali comprehenduntur, ut advertit Magnif. P.
Petschacher loc. cit. Ex quo fit, ut si malicia
suppleat ætatem, etiam infantes seu pueri ante
completum septennium contra legem naturæ
peccare possint: & qui amentes infligat ad actus
intrinsecè malos, peccet cooperando ad actus ve-
rè prohibitos: quamvis per accidens amentibus
in culpam non imputentur.

Postquam pueri pervenerunt ad usum rationis, 21.
qui post septennium adesse præsumitur, subji-
ciuntur non tantum divinis, sed etiam humanis
legibus, quatenus præcepta materia congruit ip-
sorum ætati, quia lex est generale mandatum,
quod omnes obligat, qui sunt capaces obligatio-
nis: sed pueri cum pervenerunt ad annos discre-
tionis, sunt capaces obligationis, unde in c. omnis
utriusque sexus, de penit. & remiss. omnibus fi-
delibus, cum ad annos discretionis pervenerint,
præceptum annuæ confessionis imponitur: ergo
tunc humanis legibus obligantur. Dixi, quate-
nus ætati congruit; nam præcepto paschalis
communions, & jejunii non statim adstringun-
tur, quia hæc eorumdem ætati non congruunt.
Ita Palaus tr. 3. disp. 1. puncto. 24. Layman tr. 4.
c. 10. n. 4. & alii.

Inferes ex dictis, Pueros post annos discre-
tionis incurrere censuras & poenas, delictis à se
commisis imponitis. Ita Haunold tr. 1. c. 1.
cont. ult. §. 5. Suar, & DD. communiter: quia
in c. ult. de sent. excomm. Ubi pueri percussores
Clerici ab Episcopo jubentur absolvi, Sum. Pon-
tifex supponit pueros incurrisse excommunica-
tionem canonis: Si quis suadente 17. q. 4. quam-
vis nullibi jura directè statuunt, quòd pueri pec-
nam excommunicationis incurrant. Unde nec
est ratio pueros eximendi ab iis poenis & censuris

latae sententiae, ut contra Palaum advertit Magnif. P. Pertschacher loc. cit.

§. IV.

Quomodo obligentur subditi existentes extra territorium?

23. **N**Otandum: Subditum dupliciter posse territorio esse praesentem; physice, h. e. secundum suam personam, & moraliter, h. e. secundum aliquam suam actionem, omissionem, vel damnum a se causatum intra territorium. Quo posito sit

24. **CONCLUSIO PRIMA.** *Subditus tam physice, quam moraliter constitutus extra suum territorium non tenetur lege sui territorii.* Suar. l. 3. c. 32. cum communi. Constat ex c. 2. de constitut. in 6. & l. ult. ff. de jurisd. Ubi dicitur: *Extra territorium jus dicenti non paretur impune.* Ratio est: quia cessante causa subjectionis cessat legis obligatio: sed extra territorium cessat causa subjectionis: ergo. Minor probatur: Causa subjectionis erga hunc vel illum legislatorem est territorium (h. e. districtus alicujus jurisdictioni subiectus) nam acquisitione vel mutatione territorii acquiritur, vel mutatur subiectio: sed haec causa cessat extra territorium, in quo furtum est affectum poena excommunicationis, furatur, censuram excommunicationis non incurrit, ut dicitur in cit. c. *animarum.*

25. *Dixi, tam physice, quam moraliter;* nam si sit praesens moraliter, & si absit secundum suam personam, legibus territorii sui subiacebit: obligatio quippe legum tangit personas propter operationes, intra territorium exercendas, vel omitendas: unde si persona secundum possessionem & actionem, vel omissionem aliquam sit praesens, illa praesentia ad obligationem contrahendam sufficiens erit: aliam quippe male consultum foret bono publico, quod saepe plus nocenti patitur a causis diocesanas, si omittat agere, quae ipsi ex officio parochiali incumbunt, peccabit contra leges diocesanas, ab Episcopo puniendus, nam omissionis culpa & effectus intra territorium consummantur. Sic obligant statuta prohibentia exercitium mercaturae extra territorium, quia damnum quod ab ejusmodi exercitio Respublica patitur, intra territorium peragitur.

26. *Dices: Praeceptum comitatur personam etiam extra territorium discedentem: ergo lex quoque obstringit personam extra territorium constitutam.* Respondeo negando consequentiam: quia praecipuum primario respicit privatam utilitatem subditi, cui expedit ubique terrarum posse obligari: Lex vero per se respicit publicam utilitatem territorii, cujus haud interest, quid subditi extra illud agant pro suo arbitrio.

27. *Colliges ex dictis primò. Etiam si quis eam intentionem transiret ad aliud territorium, ut se eximeret a lege jejunii, effugere reservationem casuum, quae viget intra suum territorium, posse secure comedere carnes, absolvi a casibus reservationis, &c. quia utitur jure suo: nec vere agit in fraudem legis, quia nullus videtur dolo facere, qui jure suo utitur, per Reg. 55. ff. de Reg. Jur. uti do-*

cent Palaos, Sanchez, Salmantic. alique, sed etiamne valebit matrimonium sine Parocho & testibus contractum ab eo, qui ex industria & hoc ipso sine extra territorium abiit in terras, ubi Decreta Tridentini Concilii non sunt promulgata? Affirmant Th. Sanch. l. 3. de matrimonio, disp. 18. n. 29. & Pontius l. 5. de matr. c. 9. Negativa tamen praefenda est; nam & Congregatio Cardinalium interpretationi Concilii Tridentini praeposita, & Urbanus VIII. in speciali rescripto & Brevis Apostolico ad Archiepiscopum Coloniensem dato 14. Augusti anno 1627. hujusmodi matrimonium ceu fraude contracta invalida esse declarant, ut refert *Lugo in respons. moral. l. 1. dub. 37.*

Colliges secundò. Si Cajus Salisburgi existens in festo S. Virgiliti, quod est sub praecipuo pro sola civitate, non vero pro dioecesi, cogitur prandio discedere extra civitatem, obligari ad Sacrum audiendum, & ad abstinendum ab opere servili, pro solo matutino tempore, quo adhuc existit Salisburgi, non autem pro tempore respertino, quo existit in loco immuni hujus obligationis. Ratio est: quia praecipuum servandi dies festos est duplex; unum, quo praecipitur auditio Sacri, alterum, quo praecipitur abstinencia ab opere servili. Obligatio prioris praecipui extenditur ad solum tempus matutinam, eoque finitur. Cum igitur toto illo tempore Cajus existat Salisburgi, ubi urget obligatio, etiam Cajus tenebitur audire Sacrum. Alterius vero praecipui obligatio urget divisibiliter pro qualibet parte notabili totius diei. Cum ergo Cajus mediam diei partem in loco obligationi subiecto, alteram vero in loco non subiecto transigat, in priori quidem parte tenebitur, in altera vero non tenebitur abstinere ab opere servili. Sed quid si adhuc matutino tempore Cajus discederet ab aliquo loco, ubi est dies festivus, ad locum ubi non est festivus, essetne nihilominus obligatus ad Sacrum audiendum? Respondeo, esse distinguendum: Vel enim Sacrum unica determinata hora celebratur, uti fit in parochiis, vel plura in vicem succedunt, uti plerumque fit in civitatibus & Ecclesiis collegiatis. Si primum: Communis est DD. sententia, quod lex obliget ante discessum: quia lex affirmativa obligans pro determinato tempore, pariter obligat ad preveniendum impedimentum illius obligationis: sed in hoc casu lex obligat pro determinato tempore, v. g. hora sexta, & discessus est certum impedimentum legem implendi: ergo Cajus obligabitur ad audiendum Sacrum pro illo determinato tempore. Si secundum: attendendum est, ex mente Haenoldi h. c. tr. 1. controv. 6. an Cajus ingrediatur alienum territorium tempore, quo legem audiendi Sacrum implere possit, vel tempore, quo domi existens amplius implere non possit. Si secundum, tenebitur ante discessum implere legem, quia impedimentum supervenit adhuc obligato & existenti in proprio territorio; Si primum, non tenebitur audire Sacrum, quia tempore discessus vel egressus e territorio nondum habet proximam obligationem implendi legem. Est tamen etiam mutatorum probabilis sententia, in hoc casu absolute deobligantium ab implenda lege, eo quod d'impo-